در گفت و گو با سرپرست اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مطرح شد

صنایع دستی در اقتصاد فردوس، جان ندارد

• با احتساب درآمد شهرستان، تنها براساس میزان تولید سه محصول استراتژیک انار، زعفران و پسته، سهم صنایع دستی در اقتصاد منطقه چیزی کمتر از ۲ درصد است

زهرا خسروی

اگرچه در سال های اخیر توجه به بخش های مختلف میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در دستور کار دولت قرار گرفته و گام هایی هم در این زمینه برداشته شده است اما با این وجود شرایط دست به دست هم داده تا باز هم گره از تار و پود صنایع دستی شهرستان فردوس باز نشود و رکود از آن رخت بر نبندد.

کاربردی و مناسب نبودن این تولیدات باعث شده از مشتری و بازار هم عقب بماند. از طرفی زیرساخت ها و بستر مورد نیاز هم آن طور که سرپرست میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری این شهرستان می گوید چندان فراهم نیست.

مشکلات بازاریابی و نبود بازارچه ویژه، پایین بودن توان تولید صنعتگران، درآمد اندک و... را هم البته به این لیست اضافه می کند.

اما یکی از مهم ترین مسائل سهم بسیار پایین و حتی نزدیک به صفر صنایع دستی در اقتصاد این شهرستان است که «کرم پور» در این گفتگو به آنها می پردازد.

صنعتی که به گفته وی می تواند در اقتصاد و جلوگیری از مهاجرت نقش موثری داشته باشد.

وی زنجیره طلایی صنایع دستی را شامل آموزش، تولید و عرضه بیان و تاکید می کند: هر چند در دهه گذشته آموزش مورد توجه جدی قرار گرفته اما چون در حد مقدماتی بوده و چندان مبتنی بر نیاز بازار و به روز نبوده است بنابراین می توان گفت به دلیل کاربردی و مناسب نبودن تولیدات صنایع دستی، بین عموم مردم تقاضایی نداشته است.

وی به تلاش مسئولان صنایع دستی برای ورود به حلقه های بعد از زنجیره طلایی صنایع دستی یعنی تولید و عرضه اشاره می کند و می افزاید: از آنجا که این دو مرحله به طور همزمان انجام می شود مدیریت توأم این دوره ها کار بزرگی است زیرا اگر محصولی تولید شود اما بازار فروش نداشته باشد باعث حذف تدریجی صنایع دستی، سرخوردگی و رو گرداندن صنعتگران می شود.

از طرفی اگر بازار فروش عمده ای فراهم شود و صنعتگران این شهرستان نتوانند نیاز بازار را تامین کنند باعث فرار خریداران بزرگ از صنایع دستی فردوس خواهد شد بنابراین مدیریت این دو مرحله کار بزرگی است.

به نظر وی، در حال حاضر زیرساخت و اراده جمعی برای حمایت از صنایع دستی کمتر وجود دارد، به عنوان مثال باوجود مکاتبات متعدد و بخشنامه های اداری در خصوص خرید صنایع دستی برای هدیه دادن، کمتر مسئولی برای این کار اقدام می کند، از طرف دیگر بازارچه های دایمی صنایع دستی به منظور ترغیب صنعتگران و مردم در این شهرستان وجود ندارد.

این را هم اضافه می کند که تولید کنندگان فردوس توان تولید گسترده را ندارند به عنوان مثال اگر خریداری ۲۰۰ قطعه کار سفالی، کتیبه ای، حوله حمام و دست، نگین و سنگ و... درخواست کند در عمل چنین ظرفیت و پتانسیل تولیدی و انبار شده در شهرستان وجود ندارد.

• ورود اجناس چینی

«کرم پور» ورود اجناس چینی به بازار را هم آسیب بزرگی به تولید صنایع دستی ایرانی می داند و معتقد است: هرگاه صنایع دستی بتواند به عنوان شغل اول برای عموم مردم به ویژه مردان تعریف شود می تواند زمینه جلوگیری از مهاجرت را فراهم کند.

اما این در حالی است که صنایع دستی به عنوان هنر دوم و به صورت تفریحی ، بین بیش از ۹۰ درصد بانوان رواج دارد و در عمل رونق این هنرها در شهرستان با توجه به نقش مردان در تعیین محل سکونت و درآمد خانواده، شغل دوم و رایج میان زنان است و نقش تعیین کننده ای در جلوگیری از مهاجرت ندارد.

وی می گوید: از طرف دیگر با توجه به این که صنایع دستی به عنوان هنر دوم و تفریحی بین مردم رواج دارد بنابراین نقش آن در تولید ثروت و درآمد معیشت اندک و فروش آن نیز تفننی است.

بنا بر آماری که ارائه می دهد: نوروز سال جاری هر غرفه دار صنایع دستی طی ۲۰ روز نمایشگاه تنها ۷۰ هزار تومان درآمد داشته که میزان فروش اندک در این شهرستان را نشان می دهد بنابراین می توان گفت نقش صنایع دستی در تولید ثروت و اقتصاد فردوس اندک است.

• نبود فروشگاه اینترنتی و مجازی

علاوه بر این، در ۱۰ سال گذشته تنها دو فروشگاه صنایع دستی فعال در شهرستان ایجاد شده است که بیشتر وسایل تزئینی، دکوری، خرازی و تولیدات صنایع دستی خارج از شهرستان را عرضه می کنند و فروشگاه اینترنتی و مجازی نیز در حوزه صنایع دستی هم فعال نیست و این موارد نقش ضعیف صنایع دستی این شهرستان در اقتصاد مردم منطقه را تایید می کند.

به نظر وی، هرگاه بتوان آموزش ها را به روز و براساس نیاز بازار ارائه داد و تولیدات را غنی و کاربردی کرد و همچنین بازار فروش ثابت غیر نمایشگاهی مانند بازارچه دایمی در داخل و خارج شهرستان به وجود آورد تا در نتیجه آن صنایع دستی به شغل اول مردم و صنعتگران تبدیل شود می توان نقش پررنگ آن در اقتصاد شهرستان را به وضوح دید.

وی به این نکته هم اشاره می کند که چنانچه این هنرها به عنوان شغلی برای مردان تبدیل شود به طور یقین موجب جلوگیری از مهاجرت و بازگشت همشهریان به دیار خود خواهد شد.

به گفته «کرم پور»، تاکنون ۵۷ رشته صنایع دستی در این منطقه شناسایی شده است البته بیش از ۲۰ رشته هنرهای سنتی مانند گل کریستال، مکرومه بافی، قلاب بافی و... نیز وجود دارد که در حوزه صنایع دستی تعریف نمی شود.

وی می افزاید: از صنایع دستی شناسایی شده، صنعتگران فردوس در ۳۲ رشته شامل گلیم بافی، حوله بافی، تراش سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی، معرق چوب، معرق مس، سفال، ساخت وسازهای سنتی، رنگرزی سنتی، خراطی، آهنگری، گره چینی، قلم زنی، ترکه بافی، خورجین دوزی، قالیچه بافی، پلاس بافی، احرامی بافی، اسپندی بافی، سفره آردی، گچبری سنتی و... بیشتر فعالیت دارند.

• سهم نزدیک به صفر

به گفته وی، چنانچه خام فروشی سنگ های قیمتی و قالی بافی در فردوس محاسبه نشود اگر فروش نمایشگاه های نوروزی و تابستانی صنایع دستی حدود ۱۰۰ میلیون تومان و در نمایشگاه های استانی و کشوری هم همین مبلغ باشد و در طول سال نیز درآمد صنعتگران در کارگاه های صنایع دستی از محل آموزش و تولید حدود ۱/۵ میلیارد تومان تخمین زده شود با احتساب درآمد شهرستان، تنها براساس میزان تولید سه محصول استراتژیک انار، زعفران و پسته، سهم صنایع دستی در اقتصاد منطقه چیزی کمتر از ۲ درصد است و اگر اقتصاد شهرستان شامل تولیدات کشاورزی، دامی، خدماتی، آموزشی، صنعتی و... در نظر گرفته شود این سهم بسیار اندک و نزدیک به صفر خواهد بود.

بنا بر آمار وی، جمعیت مستعد صنایع دستی شهرستان بیش از ۱۳ هزار نفر تخمین زده می شود که از این تعداد حدود ۱۰ هزار نفر در سال های گذشته آموزش های صنایع دستی را در فنی و حرفه ای، جهاد کشاورزی، کمیته امداد، بهزیستی و... فراگرفته اند و از این تعداد حدود ۶۵۰ نفر در کارگاه های تولیدی و خانگی مشغول به فعالیت هستند.

این مسئول ادامه می دهد: در این زمینه ۱۷ پروانه تولید کارگاهی با اشتغال ۴۰ نفر، ۱۷۰ مجوز مشاغل خانگی، ۷ مجوز پشتیبان با ۹۰ عضو تحت پوشش و ۳۵۰ کارت شناسایی صنعتگری و پروانه تولید انفرادی برای فعالان صنایع دستی صادر شده است.

• تغییرات فرهنگی و اجتماعی

«کرم پور» به نکته بسیار مهمی اشاره می کند که نباید از آن غفلت کرد، این که فردوس در چند مقطع در طول تاریخ شاهد زلزله های مهیب بوده که باعث تغییر و جابه جایی از شهر قدیم به شهر جدید و تغییر شغل مردم از جمله صنعتگران در زمان ساخت محل جدید و انجام امور ساختمانی در یک دوره ۵ ساله، از دست رفتن برخی صنعتگران و بعضی هنرها، تغییرات فرهنگی و اجتماعی و... شد که این موضوع تاثیر مستقیمی بر صنایع دستی شهرستان گذاشته است.

علاوه بر این طی دهه ۶۰ و ۷۰ به تدریج فرهنگ سنتی از فردوس رخت بر بسته و فرهنگ جدید غالب شده است حتی گویش مردم نیز تغییر کرده است طوری که امروزه کمتر به لهجه قدیم سخن گفته می شود و آن را باید در نمایش ها، تئاترها و اشعار طنز شهر یافت.

به گفته وی در شهرهای دیگر که روح فرهنگ قدیمی و سنتی همچنان جاری و ساری است و مردمان شهرها و روستاها به فرهنگ قدیم و حتی گویش خود پایبند هستند اما در فردوس چنین موضوعی وجود خارجی ندارد چرا که روح شهری و فرهنگ شهرنشینی حتی در برخی روستاهای فردوس موج می زند.

سخنش را با این تاکید به اتمام می رساند که اگر در شهرهای دیگر روح صنایع دستی و هنرهای قدیمی همچنان پابرجاست و باید تنها به شناسایی صنعتگران پرداخت اما در فردوس باید صنایع دستی و صنعتگر را ساخت و همین موضوع باعث تاخیر در رشد صنایع دستی در این شهرستان شده است.

بر سر سفره دوست

مرا به هدایت مدام مفتخر فرما!

شاهد–به کم قناعت نمی کنم که کم خواستن از کریمی چون تو، نشناختن عظمت و کرامت توست.
من می دانم که در درگاه تو هرگز و هرگز نباید به کوچکی پیاله دست خویش بنگرم بلکه باید از تو دریا را تقاضا کنم و از تو بخواهم توان دریایی اندیشیدن و دریایی عمل کردن هم ببخشی.
من به کم قناعت نمی کنم که همه بزرگی ها و زیبایی ها را می طلبم و مطمئنم اجابتم خواهی فرمود به حرمت رمضانی که مرا به مقام رضا می رساند...

• روز نوزدهم:
اللهُمَّ وَفِّرْ فِيهِ حَظِّي مِنْ بَرَكَاتِهِ وَسَهِّلْ سَبِيلِي إِلَى خَيْرَاتِهِ وَلَا تَحْرِمْنِي قَبُولَ حَسَنَاتِهِ يَا هَادِيًا إِلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ
خدایا در این ماه بهره ام را از برکت هایش کامل گردان و راهم را به سوی نیکی هایش هموار نما و از پذیرفته خوبی هایش محرومم مساز، ای هدایت کننده به سوی حق آشکار.

• مناجات:
خدایا! مرا در صراط مستقیمت قرار ده و توفیقی عنایت فرما که لحظه ای بر جای نمانم بلکه به راه، پر شتاب حرکت کنم و جهانی را به حرکت وادارم که سکون من و جهان، شایسته سلوک در صراط دوست نیست...

• روز بیستم:
اللهُمَّ افْتَحْ لِي فِيهِ أَبْوَابَ الْجِنَانِ وَأَغْلِقْ عَنِّي فِيهِ أَبْوَابَ النِّيرَانِ وَوَفِّقْنِي فِيهِ لِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ يَا مُنْزِلَ السَّكِينَةِ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
خدایا در این ماه درهای بهشت هایت را به رویم باز کن و درهای آتش دوزخ را به رویم ببند و به تلاوت قرآن موفقم بدار، ای فرو فرستنده آرامش در دل مؤمنان.

• مناجات:
خدایا! من کلید بهشت را از تو می خواهم و به هزار دعا از تو می خواهم دروازه های بهشتت را به روی همه عاشقان بگشایی و درهای دوزخ را چنان قفلی زنی که شیطان هرگز نتواند به دست خود ما آن را بگشاید و ما را هیزم دوزخ کند.

• روز بیست و یکم:
اللهُمَّ اجْعَلْ لِي فِيهِ إِلَى مَرْضَاتِكَ دَلِيلًا وَ لَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ عَلَيَّ سَبِيلًا وَ اجْعَلِ الْجَنَّةَ لِي مَنْزِلًا وَ مَقِيلًا يَا قَاضِيَ حَوَائِجِ الطَّالِبِينَ
خدایا در این ماه برای من به سوی خشنودی ات دلیلی قرار ده و برای شیطان راهی به سوی من قرار مده و بهشت را منزل و آسایشگاهم قرار ده، ای برآورنده حاجات خواهندگان.

لیست منتخب شعبات فروش روزنامه خراسان

نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی
شهرما	سجادشهر، روبروی آتش نشانی	سهیل	بلوار غدیر، نبش خ ایمان	سادات	نبش خ ۱۷شهریور ۳
محصولات سجاد	ابتدای سجادشهر	لوازم التحریر سینا	نبش امامت ۲۳	وثوقی	نبش خ ۱۷شهریور ۱۴ پ ۴۹
عادل	سجادشهر، خ ۱۵ خرداد پ ۲۴۰	شیرآوران	بین امامت ۲۶ و ۲۸	مهدی	خ کارگران، جنب مسجد صدیقه طاهره
مینوسا	خ سجادشهر روبروی خ مقداد شعبه ۲	لوازم التحریر آذرمهر	بین امامت ۲۷ و ۲۹	امیر	بلوار جوادیه، نبش خ وحدت
تقوی	سجادشهر، نبش خ رضویه	بلال	نبش امامت ۳۹	لوازم التحریر ایران	بین رجایی ۵ و ۷
لوازم التحریر نگارستان	سجادشهر، خ شاهد نبش ماژانی	مهین مارکت	نبش سپیده ۸	ناب	خ شهدا، روبروی اداره ثبت و اسناد
محمد	سجادشهر، خ اندیشه	ایوبی	نبش سپیده ۱۲	مقدم	نبش مفتح ۲۸
سبحان	سجادشهر، خ گلستان شرقی	سپیده	سراب نبش سپیده ۱۹	تحریر ثنا	خ نرجس، بین نرجس ۷ و ۹
لوازم التحریر عارف	سجادشهر، نبش امامت ۱۵	زرین	معصومیه، داخل ۲۰ متری چهارراه دوم	هادی	چهارراه صمدی خ قائم
محمدی	سجادشهر، فلکه نیک اختر	شریفی	معصومیه، داخل ۲۰ متری مقابل خوابگاه	حسین	میدان آزادی، روبروی بانک ملی
مهنام	سجادشهر، نبش امامت ۲۰	یکتا	معصومیه، بلوار شهدای عبادی	حسینی	چهکند، بین عدالت ۸ و ۱۰
رضوی	سجادشهر، ابتدای خ شاهد سمت چپ	امیرمسعود	معصومیه، ۲۰متری گازاری چهارراه یوسفی	امیرعلی	حاجی آباد، روبروی خ مقداد
محصولات امام جعفر صادق(ع)	فلکه اول سجادشهر، جنب مسجد	مواد غذایی آبشناس	بین انقلاب ۷ و ۹	غدیر	مهرشهر، خ امام علی ۳ روبروی درمانگاه
مواد غذایی مرتضی	فلکه سوم سجادشهر، نبش فلسطین غربی پ ۱	رضا	نبش انقلاب ۱۲	آدیس	مهرشهر، نبش خ ولیعصر، حافظ غربی
امامت	سجادشهر، نرسیده به امامت ۱	سیمرغ	بین انقلاب ۱۵ و ۱۷	ولیعصر	امیرآباد، بین خ ولیعصر ۷ و ۹
سجاد	نبش سجاد ۲	احسان	بین منتظری ۱۱ و ۱۳	مواد غذایی صداقت	امیرآباد، نبش خ امام علی(ع) ۱۱
لوازم التحریر احمدی	نبش امامت ۱	ارنج	خ منتظری ۱۴	کیوان	بلوار مهر، روبروی خ محبت
شهروند	بین امامت ۹ و ۱۱	دانا	دکه میدان ابوذر	امینی	خ ۱۵ خرداد، بین فلکه ۷تیر و پاسداران

سوپر سجاد
رمضانی ۰۹۱۲۵۷۳۳۵۱۰

نام سوپر: سجاد
آدرس: نبش سجاد ۲
تلفن: ۰۹۱۲۵۷۳۳۵۱۰